

АНОТАЦІЯ

Зіборєва О. Б. Правові засади публічного адміністрування підготовки кадрів з вищою військовою освітою для Збройних Сил України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2023.

Дисертація є одним із перших комплексних досліджень, у якому на основі аналізу теоретично-методологічних та правових джерел, а також міжнародної та національної практики всебічно охарактеризовано правові засади публічного адміністрування підготовки кадрів з вищою військовою освітою для Збройних Сил України, а також визначено шляхи їх удосконалення. У роботі удосконалено підходи до розуміння ознак публічного адміністрування, якими виступають: а) зв'язок між спрямованістю дій осіб, які безпосередньо здійснюють заходи публічного адміністрування, і державною (публічною) політикою; б) професійний характер публічного адміністрування; в) детальна нормативно-правова регламентованість більшої частини діяльності з публічного адміністрування; г) наявність розподілу компетенції між різними суб'єктами публічного адміністрування з метою уникнення дублювання їх функцій. Обґрунтовано, що публічне адміністрування підготовки кадрів з вищою військовою освітою для Збройних Сил України має всі ознаки публічного адміністрування, однак має свої специфічні риси.

Презентовано авторське бачення публічного адміністрування у системі вищої освіти у організаційному та правовому аспектах, до здобутків якого віднесено: в організаційному аспекті: а) впровадження вимог стандарту НАТО VI-SCD 075-007 “Освіта і підготовка” в освітню діяльність військових навчальних закладів; б) створення умов для проведення сертифікації (акредитації) курсів професійної військової освіти за стандартами держав-

членів НАТО; в) перспективна модель Центру незалежного оцінювання якості підготовки військових фахівців у системі Міністерства оборони України;

у правовому аспекті: а) аналіз розгалуженої системи правового регулювання в системі вищої військової освіти, яка включає низку законодавчих та підзаконних правових актів; б) внесення пропозицій щодо удосконалення нормативно-правового поля в системі вищої військової освіти; в) підвищення ролі курсантського самоврядування; г) створення правового механізму академічної мобільності; г) імплементація у законодавство про освіту положень міжнародних правових актів, зокрема, Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG) як елементу Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Рекомендацій Європейського Парламенту та Ради від 15 лютого 2006 року про подальшу співпрацю в галузі забезпечення якості вищої освіти (№ 2006/143/ЄС) та ін.

Здійснено аналіз генези наукових досліджень правового забезпечення вищої військової освіти в Україні та вперше сформульовано її чотири етапи: 1) період розбудови військової освіти незалежної України (1991-1998 рр.), у межах якого було сформовано Концепцію військової освіти в Україні (1997р.). Зміст наукових досліджень охоплював питання спадковості у системі військової освіти та пошуку шляхів застосування національного досвіду у цій сфері; 2) період професіоналізації (1999-2006 рр.), у межах якого відбувається активне вивчення проблем військової освіти методами педагогічних, історичних, правових наук, формується понятійний апарат та узагальнюються національні та зарубіжні здобутки; 3) період стагнації (2007-2011 рр.), у межах якого відбувається зменшення інтересу науковців до проблематики розвитку військової освіти, що було обумовлено комплексом об'єктивних та суб'єктивних причин; 4) період активізації наукових досліджень правового забезпечення військової освіти (2012 р.- по т.ч.),

характерним для якого є міждисциплінарний характер наукових праць, широке використання зарубіжного досвіду, зокрема, країн Північноатлантичного Альянсу.

Сформульовано мету та класифікацію принципів публічного адміністрування підготовки кадрів в інтересах Збройних Сил України, яка включає чотири групи: загальноправові, освітньо-правові, принципи діяльності Збройних Сил України та принципи належного врядування.

Охарактеризовано структуру суб'єктів публічного адміністрування у досліджуваній сфері, яка включає: а) Президента України, б) Кабінет Міністрів України; в) Міністерство оборони України; г) Міністерство освіти і науки України; г) Генеральний штаб Збройних Сил України; д) Командування Сухопутних військ України та інші командування видів Збройних Сил України; е) вищі військові навчальні заклади і заклади вищої освіти, які мають у своєму складі військові навчальні підрозділи. Аргументовано доцільність зміни назви «вищий військовий навчальний заклад» на «вищий військовий заклад освіти».

Запропоновано наступне визначення форм публічного адміністрування підготовки кадрів з вищою військовою освітою для Збройних Сил України: форми публічного адміністрування підготовки кадрів з вищою військовою освітою для Збройних Сил України представляють собою різні організаційні та методичні заходи, спрямовані на управління та координацію процесів навчання військових фахівців, які ґрунтуються на використанні правових та організаційно-правових засобів для досягнення визначених цілей у сфері військової освіти. Такі форми можна поділити на чотири основні види, перші три з яких будуть носити правовий характер, а четверта – організаційний: а) нормотворча діяльність, спрямована на встановлення та конкретизацію прав, обов'язків та відповідальності суб'єктів навчального процесу у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділів вищих закладів освіти (наприклад, Положення про вищі військові навчальні заклади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

від 12 травня 2021 р. № 467; б) видання виконавчо-розпорядчих та правозастосовчих індивідуальних правових актів (наприклад, наказів про зарахування до вищого військового навчального закладу); в) здійснення юридично значущих дій з виданням офіційного документа (наприклад, сертифіката про акредитацію освітньої програми, диплома бакалавра або магістра тощо); г) здійснення заходів для забезпечення підготовки висококваліфікованих кадрів з вищою військовою освітою для Збройних Сил України, які включають в себе різні аспекти, такі як організаційно-управлінські, інформаційні, матеріально-технічні, кадрові, психологічні заходи та та інші види забезпечення підготовки офіцерських кадрів.

Систематизовано адміністративно-правові методи публічного адміністрування підготовки кадрів з вищою військовою освітою для Збройних Сил України, які запропоновано розуміти як регламентовані національним законодавством в межах компетенції суб'єктів військово-управлінської та освітньої діяльності способи реалізації ними своїх повноважень, спрямовані на досягнення цілей комплектування Збройних Сил України особами офіцерського складу, здатними ефективно виконувати свої службово-бойові завдання.

Окреслено напрями впровадження зарубіжного досвіду публічного адміністрування підготовки кадрів з вищою військовою освітою:

- а) уніфікації, який передбачає приведення системи підготовки персоналу сил оборони у відповідність з формами та методами, визначеними у Директиві НАТО Bi-SC Education and individual training directive (E&ITD) 075-007;
- б) інтеграції, який передбачає усунення суперечностей, виявлення прогалин чи відсутностей нормативно-правового регулювання у сфері військової освіти, у правовому забезпеченні військової освіти, у її системному зв'язку із правовим забезпеченням системи освіти України;
- в) індивідуалізації, який передбачає впровадження принципу «Освіта впродовж військової кар'єри» і встановлення зв'язку між успішністю засвоєння військовослужбовцем нових знань, вмінь, навичок, формуванням його лідерських якостей і його

військовою кар'єрою; г) контролінгу, який передбачає встановлення системного зв'язку між рішеннями, що приймаються у системі публічного адміністрування підготовки кадрів в інтересах Збройних Сил України, і оцінюванням якості таких рішень суб'єктами демократичного цивільного контролю над силами оборони, включаючи громадський нагляд (з урахуванням вимог законодавства України про державну таємницю).

Визначено шляхи підвищення ефективності правового забезпечення публічного адміністрування підготовки кадрів з вищою військовою освітою в інтересах Збройних Сил України та запропоновано внесення змін і доповнень до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про Збройні Сили України», Положення про вищі військові навчальні заклади та ін. Розроблена перспективна модель Центру незалежного оцінювання якості підготовки військових фахівців у системі Міністерства оборони України, яка дає можливість оцінювати професійну діяльність військовослужбовців і визначення їхньої придатності та просування по службі, а також забезпечує якісне комплектування Збройних Сил України військовослужбовцями з відповідними спеціальностями, досвідом служби, рівнем професійної компетенції.

Ключові слова: публічне адміністрування, військова освіта, адміністративно-правове забезпечення, підготовка кадрів, вищий військовий заклад освіти, суб'єкти публічного управління у сфері оборони.

SUMMARY

Ziborieva O.B. Legal bases of public administration of personnel training with higher military education for the Armed Forces of Ukraine.–
Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of philosophy in the field of knowledge 08 «Law» on a specialty 081 «Law». – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2023.

The dissertation is one of the first comprehensive studies, in which, based on the analysis of theoretically methodological, methodological and legal sources, as well as international and national practice, the legal foundations of public administration of training personnel with higher military education for the Armed Forces of Ukraine are comprehensively characterized, and the ways of their improvement are determined. In the work, the approaches to understanding the signs of public administration have been improved, which are: a) improvement of the extensive system of legal regulation in the system of higher military education, which includes a number of legislative and by-laws; b) submission of proposals for improving the regulatory framework in the system of higher military education c) enhancement of the role of cadet self-government; d) the presence of a distribution of competence between different subjects of public administration in order to avoid duplication of their functions. It is substantiated that the public administration of training personnel with a higher military education for the Armed Forces of Ukraine has all the signs of public administration, but it has its own specific features.

The author's vision of public administration in the higher education system in organizational and legal aspects is presented, the achievements of which include: In the organisational aspect: a) implementation of the requirements of the NATO standard BI-SCD 075-007 "Education and Training" in the educational activities of military educational institutions; b) creation of conditions for certification (accreditation) of professional military education courses according to the standards of NATO member states;

in the legal aspect: a) improvement of the extensive system of legal regulation in the system of higher military education, which includes a number of legislative and by-laws; b) submission of proposals for improving the legal framework in the system of higher military education c) increasing the role of cadet self-government; d) creation of a legal mechanism for academic mobility; e) implementation of the provisions of international legal acts, in particular, the Standards and Recommendations for Quality Assurance in European Higher Education into the legislation on education.

The analysis of the genesis of scientific research on legal support of higher military education in Ukraine has been determined and its four stages are formulated for the first time: 1) the development of military education in independent Ukraine (1991- 1998), within the framework of which the Concept of military education in Ukraine was formed (1997). The content of scientific research covered issues of heredity in the system of military education and the search for ways to apply national experience in this area; 2) the period of professionalization (1999-2006), within which there is an active study of the problems of military education by methods of pedagogical, historical, legal sciences, the conceptual apparatus is formed and national and foreign achievements are generalized; 3) a period of stagnation (2007-2011), within which there is a decrease in the interest of scientists in the development of military education, which was due to a complex of objective and subjective reasons; 4) the period of intensification of scientific research on the legal support of military education (2012 - incl.), Which is characterized by the interdisciplinary nature of scientific works, the widespread use of foreign experience, in particular, of the countries of the North Atlantic Alliance.

The definition of the goal and classification of the principles of public administration of personnel training in the interests of the Armed Forces of Ukraine has been formulated, which includes four groups: general legal, educational and legal, the principles of the Armed Forces of Ukraine and the principles of good governance.

The structure of subjects of public administration in the studied area is characterized, which includes: a) the President of Ukraine; b) the Cabinet of Ministers of Ukraine; c) Ministry of Defense of Ukraine; d) Ministry of Education and Science of Ukraine; g) General Staff of the Armed Forces of Ukraine and other types of individual branches of the armed forces; e) Command of the Ground Forces of Ukraine and other commands of the Armed Forces of Ukraine; f) higher military educational institutions and higher education, which include military training units. The expediency of changing the name "higher military educational

institution" to "higher military educational institution" is argued.

The following definition of the forms of public administration of personnel training with higher military education for the Armed Forces of Ukraine is proposed: forms of public administration of the training of personnel with higher military education for the Armed Forces of Ukraine represent various organizational and methodical measures aimed at managing and coordinating the training processes of military specialists, which are based on the use of legal and organizational-legal means to achieve defined goals in the field of military education.

Such forms can be divided into four main types, the first three of which will be legal in nature, and the fourth - organizational: a) rule-making activities aimed at establishing and specifying the rights, duties and responsibilities of the subjects of the educational process in higher military educational institutions and military educational units higher educational institutions (for example, the Regulations on higher military educational institutions, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated May 12, 2021 No. 467; b) the publication of executive and administrative and law enforcement individual legal acts (for example, orders for admission to a higher military educational institution); c) performing legally significant actions with the publication of an official document (for example, a certificate of accreditation of an educational program, a bachelor's or master's diploma); d) the implementation of interim actions necessary to support the training of personnel with higher military education for the Armed Forces of Ukraine (this includes a wide range of activities related to organizational, managerial, informational, material and technical, personnel, psychological and other types of training) frames).

Administrative and legal methods of public administration of training personnel with higher military education for the Armed Forces of Ukraine have been systematized, which are proposed to be understood as ways of exercising their powers, regulated by national legislation, within the competence of subjects of military-administrative and educational activities, aimed at achieving the goals of

recruiting the Armed Forces of Ukraine with persons officers capable of effectively performing their service and combat missions.

The directions of implementation of foreign experience in public administration of training personnel with higher military education have been determined: a) unification, providing for bringing the training system of defense forces in accordance with the forms and methods defined in the NATO Bi-SC Education and individual training directive (E & ITD) 075-007; b) integration, which provides for the elimination of contradictions and filling in the gaps in the legal support of military education in its systemic connection with the legal support of the education system of Ukraine; c) individualization, which provides for the introduction of the principle of "Education throughout a military career" and the establishment of a link between the success of a serviceman in assimilating new knowledge, abilities, skills, the formation of his leadership qualities and his military career; and d) controlling, which provides for the establishment of a systemic link between decisions made in the system of public administration of personnel training in the interests of the Armed Forces of Ukraine, and the assessment of the quality of such decisions by the subjects of democratic civilian control over the defense forces, including public oversight (taking into account the requirements of the legislation of Ukraine on state secret).

The ways of increasing the efficiency of legal support of public administration of personnel training with higher military education in the interests of the Armed Forces of Ukraine are identified and amendments and additions are proposed to the laws of Ukraine "On Education", "On Higher Education", "On the Armed Forces of Ukraine", the Regulation on Higher Military educational institutions, etc. A perspective model of the Centre for Independent Evaluation of the Quality of Training of Military Specialists in the Ministry of Defence of Ukraine has been developed, which allows to assess the professional performance of military personnel and to determine their suitability and promotion, and also ensures quality manning of the Armed Forces of Ukraine with servicemen with relevant specialities, service experience, and level of professional competence.

Key words: public administration, military education, administrative and legal support, staff training, higher military educational institution, public administration entities in the defence sector.